

Svire

”... om hela världen verkligen försöker nå de här målen borde vi få en humanare och mer hållbar värld ...”

Malin Bergendal

Glöd – Ledare

Bostäder, tjänster och prylar i den kollaborativa ekonomin • Zoom 13-17

En delandets revolution

GLÖD Under ytan: För och emot Nato i Centerpartiet • Petra Östergren om att försöka förändra

RADAR Shell lämnar Arktis • Grönt ljus för Nya Slussen • TTIP stöter på patrull

ENERGI Recensioner: Jordens kall och This changes everything • Återvinn elskrotet

Hans Rosling i Globen i tisdags, när hela Sverige skramlade - pedagogik på en otrolig nivå.

Regeringen vill underlätta för markägare att köra bort fattiga och hemlösa människor. Tänk vad de hade sagt i opposition!

FNs nya hållbarhetsmål:

16 rätt och 1 fel

Aret är 2015 och inom ett par månader ska FNs åtta millenniemål vara uppnådda. Så kommer det inte riktigt att bli: den extrema fattigdomen är inte utrotad, alla barn får inte gå i skolan, det är långt kvar tills kvinnor och män är jämställda. Barnadödligheten och mödradödligheten minskar,

men inte så mycket att man når målen. Koldioxidutsläppen ökar och den biologiska mångfalden minskar istället för tvärtom. Och bara fem länder har nått FNs biståndsmål.

Ett minst sagt halvdant resultat, kan man tycka. Men de flesta målen är åtminstone delvis uppnådda: den extrema fattigdomen är halverad, spridningen av farliga och smittsamma sjukdomar är halverad, två miljarder människor har fått tillgång till rent dricksvatten och cirka 40 fattiga länder har fått sina skulder avskrivna. Nio av tio barn börjar skolan - lika många pojkar som flickor.

Hur hade det sett ut utan millenniemålen? Enligt en FN-rapport som kom i somras beror de här framstegen till stor del på arbetet för att nå millenniemålen. Att bedöma den uppgiften är svårt, men om det stämmer inger det verkligen hopp om FNs förmåga att samla länder och få människor att hitta lösningar.

Den 20 september antogs 17 nya mål, FNs hållbarhetsmål, som går längre än millenniemålen. De nya målen har fått kritik för att vara för omfattande och för svåra att mäta, men Jan Eliasson, vice generalsekreterare för FN, tycker inte att det nödvändigtvis är ett problem.

- Flera nya fenomen täcks av hållbarhetsmålen, exempelvis migration, urbanisering och teknologiöverföring. Dessa sjutton mål är vad som krävs för att världen ska bli bättre fram till 2030, säger han till Svenska Dagbladet.

Dessutom hänger flera av målen ihop med varandra, påpekar han. När fler får rent vatten och ordentliga toaletter, till exempel, förbättras även hälsa och utbildning, vilket i sin tur ökar jämställdheten och minskar fattigdomen. Och utrotas fattigdomen kommer de flesta av de andra målen att bli lättare att nå.

Här finns många ändrar att börja i, och en sådan borde vara basinkomst i fattiga områden. I flera länder i olika världsdelar har försök med basinkomst lett till bättre hälsa, fler barn som går i skolan och att fler arbetar. Bätt-

FN siktar högt i de nya hållbarhetsmålen.

Foto: P K Bangash/AP/TT

re utbildning bör i sin tur kunna vara en av flera nycklar till många av hållbarhetsmålen.

Jobb och tillväxt finns med bland målen, inte alls överraskande, men lite av en katt bland hermelinerna. I en tid då den tekniska utvecklingen lämnar allt mindre manuellt arbete kvar att göra och idén om tillväxt som självändamål hotar att köra slut på planeten hade det varit bättre att lämna sådana "mål" bakom sig. Visst kan jobb och tillväxt bli tillfälliga och lokala effekter, men som övergripande mål kommer de att motverka de sociala och ekologiska.

Att FNs medlemsländer har lyckats komma överens om så ambitiösa mål är ändå klart imponerande. Att målen är svåra att mäta kan vara både en fördel och en nackdel: det kan bli tomma ord, men det kan också ge utrymme för länder med olika villkor att finna sina egna vägar framåt.

Vad som fortfarande saknas bland målen är frihet och demokrati. Jag funderar på vad det betyder, men tänker att om hela världen verkligen försöker nå de här målen borde vi få en humanare och mer hållbar värld, där frihet och demokrati har lättare att slå rot.

Malin Bergendal
malin.bergendal@tidningensy.se

Hållbarhetsmålen i korthet

1. Utröta fattigdom för alla
2. Utröta hunger och skapa hållbart jordbruk
3. Säkerställa hälsa och välmående för alla
4. Erbjud utbildning till alla av hög kvalitet och möjligheter till ett livslångt lärande
5. Uppnå jämställdhet och stärka kvinnors och flickors rättigheter
6. Rent vatten och sanitet till alla samt hållbar hantering av färskvatten
7. Hållbar energi som är tillgänglig och överkomlig i pris för alla
8. Främja jobb för alla samt en hållbar ekonomisk tillväxt
9. Bygga och främja hållbara infrastrukturer, industrier och innovationer
10. Minska ojämlikheten mellan länder
11. Utveckla samhällen och städer hållbart, tryggt och trivsamt
12. Säkerställa hållbar konsumtion och produktion
13. Agera omedelbart på klimatförändringarna
14. Säkerställa att haven exploateras hållbart
15. Säkerställa en hållbar utveckling av jordens ekosystem: mark, skog, hav, luft och biologisk mångfald
16. Främja fred och rättvisa
17. Stärka partnerskapet mellan länder för att uppnå dessa mål.

Foto: Natalie Ortiz. Montage: Sofia Härén

Syre engagerar!

Tack för fantastiska texter i Syre!
De texter där man får lära sig svenska gillar jag skarpt för de ger sådan tankeverksamhet.

Denise om En syl i vädret

Jag reagerar mot att ni gör er tidning till språkrör för prostitution. Signaturen "Tina" hade reagerat emot och ni hade erbjudit henne en replik. Är det allt ni tänker göra?

"Jag vill inte ha mitt namn i tidningen med ni får gärna citera mig!"

Jag vill säga upp min prenumeration då jag tyvärr aldrig får tid att läsa eran fina och viktiga tidning. Hur går jag tillväga?

Christoffer

Läste och blev berörd. Minns också 1956, skräckfyllt på ett annat sätt.

Bengt om László Gönczis Under ytan där han berättar som sin flykt från Ungern

Härlig jämförelse mellan de romska tiggarna och Fredrik Reinfeldts hävdande att han behöver en villkorlös ersättning på 156.000:-/månad för att kunna starta upp sitt företag.

Monika om Lennart Fernströms ledare "Pengar i handen hjälper mest"

Superbra skrivet!

Giséla om Pella Larsdotter Thiels Under ytan om ekocidlagstiftning

Lika mycket pengar i handen till ALLA. Även till herr Reinfeldt. I ett samhälle där alla är lika mycket värda? Det finns några av oss som tror att en del grupper kan ta mer ansvar än andra. Innan kvinnorna i Sverige fick rösträtt trodde en del av oss att de inte kan ta ansvar.

Göran om Lennart Fernströms ledare "Pengar i handen hjälper mest"

- Kooperativets ekonomi är ansträngd men vi klarar oss utan att tacka ja till ett eventuellt erbjudande från Fernström eller hans företag, skriver Madelene Axelsson och Marcella Simms.

Ledningen har tidigare formulerat att de ska göra vad de kan för att hjälpa uppsagd personal till nya anställningar, hur rimmar beslutet med detta?

- Att vi gör vad vi kan betyder inte att vi gör vad som helst. Vi har, som sagt, en pågående rättslig tvist och vi måste se till företagets överlevnad, skriver de.

ÖN ställer även frågor kring hur kooperativets ledning tror att deras agerande påverkar personalen på de olika tidningarna och trovärdigheten mot prenumeranterna.

- Gällande personalen så är det väldigt tråkigt att vi inte kan erbjuda fortsatt arbete och nedläggningar är alltid jättetuft.

Östhammars Nyheter skriver om att Fria Tidningar hellre lägger ner Östhammars Nyheter och Skånes Fria Tidning än att låta Mediehuset Grönt (som ger ut Syre) ta över.

Okej, så var hittar jag numret eller mailen till prenumerations- och distributionsavdelning om jag vill säga upp min prenumeration? Jag har nu letat i en kvart både i tidning och på eran hemsida men det verkar inte finnas någonting där, gör om gör rätt.

Sophie

Man behöver inte hålla med om allt, för att läsa en tidning. Har jag för mig?

För då skulle alla Sveriges dagstidningar ha gått i putten för väldigt länge sedan...

Cecilia

László, tack för din berättelse!

Ingemar om László Gönczis Under ytan där han berättar om sin flykt från Ungern

Intressant och säkert korrekt.

Jarl om Lennart Fernströms ledare "Pengar i handen hjälper mest"

9052 (+180)
prenumeranter

5853 (+154)
gillar på Facebook

Hjälp oss engagera flera!

Hjälp fler att upptäcka Syre och oss att nå 9000 prenumeranter genom att ge bort en provprenumeration till era vänner. För bara 88 kronor kan du som är prenumerant ge bort en prenumeration till någon du tror skulle ha glädje av att upptäcka Syre. Du gör det genom att fylla i talongen på sidan 12 eller genom att gå in på tidningensyre.se/gift.

Tack för att ni hjälper oss syresätta samhällsdiskussionen.

Ett av alla krig under Sveriges 200 år av neutralitet. Foto: Bertil Norberg/TT

På stämman i helgen beslutade sig Centern, som tredje alliansparti, för att förorda medlemskap i Nato. Nato kan därmed bli en av de stora politiska frågorna framöver. I dagens Under ytan låter vi därför en av de tydligaste motståndarna och en av de tydligaste anhängarna till Natomedlemskap inom Centern ge sin syn på frågan och stämmobeslutet.

Natodebatten har bara börjat

Under mer än 200 år har den alliansfria utrikes- och säkerhetspolitiken medverkat till att hålla Sverige utanför krig. Detta under drastiskt skiftande förhållanden i omvärlden. Den långa fredsperioden är unik för vårt land och något vi kan vara stolta över.

Tillsammans med Socialdemokraterna har Bondeförbundet/Centerpartiet varit en garant för alliansfriheten. Ända till nu. Stämman i Falun ändrade inriktning genom att majoriteten av ombuden uttalade sig för att "starta en process för att Sverige ska söka medlemskap i Nato".

Jag blev besviken och bekymrad när partistyrrelsemajoriteten kort före stämman föreslog denna skrivning. Att Centerpartiet genom ett enda klubbslag på en stämma skulle börja förespråka en svensk Natoanslutning hade jag inte väntat mig. Frågan har inte analyserats och diskuterats brett, vilket borde vara en självklarhet i ett folkrörelseparti.

Nato har självfallet diskuterats vid tidigare centerstämmor, men någon bred diskussion i hela partiet har inte förts. Detta trots att den förra stämman uttalade sig för en allsidig utredning. Inte heller ambassadör Bertelmans rapport, som förespråkarna hänvisar till, föreslår en ansökan utan en utredning för att pröva vad ett Natomedlemskap skulle innebära för svensk del.

Centerstämmans ställningstagande är dock inte förbehållslöst. Dels slås det fast att en Natoansökan måste baseras på bred politisk samsyn och dels understryks att målet är att Sverige och Finland ska bli medlemmar samtidigt. I en fråga av den här digniteten krävs

en klar majoritet - och någon sådan finns inte. Varken i riksdagen eller bland folket. Finlands statsminister Juha Sipilä har dessutom meddelat att det inte är aktuellt att ansöka om Natointräde. På den punkten är för övrigt båda ländernas regeringar överens.

Hur Natodiskussionen kommer att utvecklas framöver beror i hög grad på utvecklingen i omvärlden. Visst har Sverige redan ett omfattande samarbete med Nato, men det är ändå en klar skillnad mellan att vara alliansfri och att vara en formell del av en militärallians.

... om vi är beredda att skicka våra söner och döttrar till krig långt borta eller om vi vill hamna under USAs kärnvapenparaply.

En grundläggande fråga är om säkerheten förbättras eller om spänningarna ökar om Sverige och Finland ansluter sig till Nato. Jag befärar det senare. Ryssland skulle i det läget känna sig ännu mer omringat och trängt av Nato. Det är ingen bra grund för samförstånd och fredligt samarbete. Som en del av en militärallians blir det i praktiken närmast omöjligt att hålla vårt land utanför en framtida konflikt.

Andra viktiga frågor som behöver diskuteras är om vi är beredda att skicka våra söner och döttrar till krig långt borta eller om vi vill hamna under USAs kärnvapenparaply. Ingen ska heller inbilla sig att ett Natomedlemskap skulle innebära minskade försvarskostnader. I dag går ungefär 1,2 procent av BNP till det militära försvaret, Nato kräver minst 2 procent.

Håkan Larsson, ombud för Krokom vid Centerstämman i Falun, tidigare riksdagsledamot och tidigare chefredaktör för Ung Center, Hudiksvalls Tidning (C) och Östersunds-Posten (C), är motståndare till medlemskap i Nato.

Foto: Alexander von Sydow/TT

I Falun föreslog jag att Natofrågan skulle återremitteras för en bred och analyserande diskussion om för- och nackdelar. Stämman lyssnade tyvärr inte på det örat. Majoriteten röstade för att starta "processen" mot Nato, men mer än en tredjedel av ombuden sa nej.

Vi har bara sett början på diskussionen om Sverige ska ansöka om Natomedlemskap eller ej. Framöver hoppas jag på en bred och saklig diskussion i hela samhället om Sverige, tillsammans med Finland, ska slå vakt om alliansfriheten eller söka inträde i militäralliansen Nato.

Jag skulle inte bli förvånad om slutsatsen blir att svenska folket vill behålla alliansfriheten. Den har tjänat oss väl i 200 år - och varför skulle den inte göra det även framöver.

Håkan Larsson

Natolandet Rumänien förbereder sig för att generalsekreterare Jens Stoltenberg ska komma på besök.

Argumenten mot Nato börjar ta slut

Nyligen röstade Centerpartiet för att säga ja till ett svenskt Nato-medlemskap på sin stämma i Falun. Beslutet är kulmen på en lång utveckling inom den svenska säkerhetspolitiska debatten.

Omvärldsutvecklingen har varit snabb de senaste åren. 2008 invaderade Ryssland Georgien, med den uppenbara ambitionen att bryta loss delar av landet. Det var en vattendelare i den process vi nu har identifierat som Rysslands tillbakagång till en auktoritär och aggressiv regim. Repressionen av dissidenter, den statliga styrningen av media och näringsliv och frånvaron av rättssäkerhet har karaktäriserat Ryssland allt mer under de senaste åren. Tillsammans med aggressionen mot grannländerna för det tankarna till tiden under Sovjet och det kalla kriget.

Under en tid såg det ut som att Georgien-kriget var en isolerad händelse och att dåvarande presidenten Medvedev skulle modernisera Ryssland. Putin kom dock tillbaka som president efter ett ifrågasatt val, och den chauvinistiska nationalismen blev efter det ännu starkare.

Kriget i Georgien var bara en försmak till det som nu utspelar sig i Syrien och Ukraina, där Putinryssland varit instrumentalt i att antingen skapa eller förlänga och förstärka konflikterna. Aggressionerna mot de baltiska staterna och mot Sverige har varit talande för vad som kanske tyvärr är ett nytt normal-läge. Den "ryska påsken" under 2013 var den första av de kränkningar och hot som kommit från ryskt håll mot Sverige sedan dess. Allt detta har satt djupa spår i den svenska debatten och belyser varför Natofrågan har fått ett uppsving. Utan ett försvar, eller någon annan

säkerhetslösning som kan garantera fred och säkerhet, riskerar människor att bli utlämnade till krig och förtryck. Det är inget fundament för ett sunt och tryggt samhälle med goda värderingar.

Som dominerande borgerligt parti under 1900-talets mitt höll Centerpartiet tillsammans med Socialdemokraterna alliansfriheten som ett svenskt kärnvärde. Då svensk säkerhetspolitik genomgående har byggt på konsensus mellan de politiska blocken så har höger-vänsterdimensionen varit frånvarande, liksom Natoperspektivet.

Väljarkåren verkar också svänga i frågan. Historiskt har det varit en liten minoritet som velat ansluta Sverige till Nato.

Att Centerpartiet nu bytt fot i frågan gör att beslutet är en mycket viktig markering och utgör en tydlig förskjutning i säkerhetspolitiken. Att konfliktdimensionen blir aktuell till valet förutsätter en enig Allians och beslut från partistämmorna - att partistyrrelsemajoriteter säger ja är inte samma sak som att de mer demokratiska partistämmorna gör det. Centerstämman visade att svängningen är reell och djupgående.

Även om Kristdemokraterna verkar mer oeniga så är det inte troligt att de landar i något annat än ett ja.

Väljarkåren verkar också svänga i frågan. Historiskt har det varit en liten minoritet som velat ansluta Sverige till Nato. Det senaste året har både Sifo och Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) gjort opinionsmätningar som visar på en pluralitet för ett

Alfred Askeljung, förbundsordförande för Centerstudenter, partistyrrelseledamot för Centerpartiet, tidigare anställd i Nordic Battlegroup 11 och vicepresident i Nordisk Centerungdom, är anhängare av ett medlemskap i Nato.

Foto: Privat

svenskt Natomedlemskap. Vid djupare analys ser man att det främst är alliansväljare som svängt, att partierna har gjort samma resa som sina väljare är då en naturlig utveckling.

När det är uppenbart att Försvarsmakten inte kan lösa sin uppgift att försvara Sveriges gränser, samtidigt som väljare och politiska partier byter uppfattning så börjar argumenten för alliansfriheten ta slut. Inte minst med bakgrund av Försvarsmaktens nära samarbete med Nato.

Försvarsminister Peter Hultqvist försöker hantera säkerhetsläget och den politiska opinionen genom fördjupade försvarssamarbeten med bland annat Finland, Polen och USA. Detta skulle enligt den socialdemokratiska retoriken tjäna som ett fullgott alternativ till ett Natomedlemskap.

Den politiska och opinionsmässiga omsvängningen stannar nog inte av på grund av regeringens åtgärder. Samtidigt bygger Socialdemokraternas självbild på Sverige som alliansfritt land. Det är inget som kan överges snabbt eller enkelt. Givet Centerpartiets ja så är vi garanterade att frågan ingalunda kommer försvinna.

Alfred Askeljung

Debatt:
Vad kan Sverige
göra för fred?

Foto: Hassan Ammar/AP/TT

Situationen i Syrien är komplex och det räcker inte att kräva al-Assads avgång, skriver Jakob Dencker.

Assads avgång löser inte krisen

DEBATT Utrikespolitiska Institutets Mellanösternexpert Per Jönsson gick nyligen ut i en debattartikel och förespråkade att västmakterna skulle samarbeta med Bashar al-Assad-regimen för att bekämpa Islamiska staten.

Jönsson fick förstås mothugg i den svenska debatten - att brännmärka Assad-regimen tycks vara det vanligaste i den svenska Mellanösterndebatten. Nu försöker många "hålla två tankar i huvudet samtidigt" - kräva Assads avgång samtidigt som man kräver att Islamiska staten ska bekämpas.

Problemet är att situationen är mycket mer komplex än så - utöver Bashar-regimen och Islamiska staten har vi ju också Jabhat al-Nusra (som sägs vara al-Qaidas gren i Syrien) och ett antal andra våldsamma islamistiska grupper som aktörer i kriget. Fria Syrisk Armén har också, i alla fall tidigare, framhållits som en viktig aktör.

Assad-regimen förtjänar naturligtvis

mycket skarp kritik, men att bara kräva Assads avgång kan väl knappast vara hela lösningen på det blodiga inbördeskriget?

Vem ska ta över makten om den alawit-baserade Assad-regimen tvingas lämna makten? I början av kriget talades det en del om en koalition av oppositionskrafter som hade starkt inslag av civila krafter. Dessa krafter hör man inte mycket om idag. Nu dominerar medierapporteringen av regimen oljetunnebomber och de väpnade islamistiska gruppernas grymheter.

Både USA och Ryssland tycks nu skärpa tänkandet kring hur de vill se sina egna lösningar på Syrienkriget. Det rapporteras att några av de ledande amerikanska militärerna ansvariga för att hantera Syrien ska bytas ut snart. En ny strategi i Washington verkar stå för dörren. Ryssland landsätter stridskrafter runt Latakia och Tartus på den syriska Medelhavskusten.

Även Frankrike börjar spänna musklerna i Mellanöstern, senast genom flygbombningar mot Islamiska staten i östra Syrien. President Hollande förespråkar en ny internationell Syrienkonferens.

Över 200 000 människor har redan dödats i detta meningslösa inbördeskrig, gött av externa krafter i den arabiska Gulfen, Iran, Ryssland och USA. Dessa aktörer måste nu sätta sig ner och diskutera en lösning!

Den Europeiska Unionen slår sig ofta för bröstet och säger sig vara en "fredsunion". Vad kan EU göra i detta läge? Vad säger EUs "höga representant" Federica Mogherini?

Vad kan Sverige göra? Stefan Löfven ska ha talat om en kontaktgrupp för Syrien i sin regeringsförklaring. Kan Sverige ta ett relevant diplomatiskt initiativ?

Jakob Dencker
arabist

Centern borde inte driva marknadshyror

Debatt:
Marknadshyror

DEBATT I helgen beslöt centerstämman att partiet vill "successivt införa en friare hyresättning med starkare koppling till bostäders marknadsvärde". Som medlem i Centerpartiet och hyresgäst tycker jag inte att det är en bra idé.

Svensk bostadsmarknad står inför stora utmaningar. Vi har västvärldens starkaste urbanisering vilket skapar en omfattande bostadsbrist, särskilt i större städer. Och det har byggts för lite under för lång tid. Samtidigt är det stor skillnad i landet, det ska man ha i åtanke. På många orter råder fortfarande överskott av bostäder. Hyrorna ökar mer än inflationen och har gjort det länge. Det som byggs nytt är alldeles för dyrt. Den grupp som kunnat efterfråga dessa dyra bostäder har tunnats ur, och nu är det ungdomar, pensionärer och asylsökande som behöver bostäder.

Argumenten för marknadshyra är att när priset höjs, särskilt i attraktiva fastigheter, ökar utbudet och efterfrågan minskar tills vi når jämviktspriset. Problemet med den teorin är att efterfrågan kanske minskar men inte behovet. Ungdomar kommer helt enkelt att ge upp, låta bli att flytta hemifrån, tacka nej till utbildning eller det nya jobbet. Behovet återstår men möjligheten att flytta hemifrån finns inte när det inte finns lägenheter som passar plånboken. Det här blir resultatet när man försöker införa marknadens principer på en vara som inte är som andra varor. Ofta jämför man bostaden med mobiltelefoner eller bilar. Varför fungerar det inte på bostadsmarknaden som på marknaden för mobiler? Ja, för att bostaden inte är en mobiltelefon.

Var och hur vi bor avgör hur vi lever vårt liv. Det gör inte mobilen i vår ficka. Vi kan välja bort mobil eller välja en äldre mobil, men vi kan inte välja bort bostad.

Trots det basuneras det ut att marknadshyror kommer att lösa allt. Det byggs för lite bostäder men marknadshyror påstås lösa det. Det kommer att lösa inlåsnings effekter på marknaden och medföra bättre utnyttjande av beståndet, hävdar man. Men ris-

ken är stor att alla hyror höjs, för när det inte finns bostäder att tillgå är vi beredda att bo var som helst till vilket pris som helst, för vi måste bo någonstans.

Fastighetsägarna vill tjäna pengar. Endast vid bostadsbrist kan de ta ut riktigt höga hyror. Och om bostadsbristen byggs bort sänks värdet på deras fastigheter. Det finns helt enkelt för många som tjänar på bostadsbristen. Om man vill bygga bort den krävs därför politik istället för marknad.

Ett av de stora problemen är rörligheten på bostadsmarknaden. I dag är det för höga trösklar för att köpa, har man inget att sälja är det svårt att komma in på den köpta marknaden. Och om man äger men hellre vill hyra är problemet att hyrorna är för höga. Boendekostnaden varje månad kan många gånger fördubblas.

Det enda marknadshyror skulle medföra är att människor skulle tvingas från sina hyresrätter. Beräkningar pekar på att 50 000 hyresgäster skulle tvingas flytta. Allmännyttan har inneburit att vi har väldigt hög boendestandard för alla, oavsett plånbok. Marknadshyror skulle sätta den principen ur spel. Det blir då nödvändigt att bygga "social housing", det vill säga av staten subventionerat boende. Ett marknadshyressystem skulle alltså kräva större åtaganden av samhället på bostadsmarknaden. Medan fastighetsägarna kan håva in vinsterna, som bara i Stockholms län skulle öka med 10 miljarder årligen, måste samhället ta större ansvar och kostnader för dem som inte klarar marknadsanpassade hyresnivåer.

Bostadsmarknaden är på det sättet en dålig marknad att avreglera och släppa fri. Risken är också stor att konsumentskyddet försämraras. Boendet är för viktigt att leka med, och riskera att skyddet för konsumenten försämraras. En påtvingad flytt förändrar hela livet för en hyresgäst som drabbas. Det är inte en politik som gynnar friheten hos individen. Därför bör Centern säga nej till marknadshyror.

Hans Linke

Hyresgäst och medlem i Centerpartiet

De bostäder som byggs i dag är alldeles för dyra för dem som nu behöver bostad, skriver Hans Linke.

Foto: Nora Lorek/TT

Skriv vad du tycker!

Skicka gärna in debattartiklar till glod@tidningensyre.se. Vi tar emot texter på 3 000 tecken och 1 500 tecken (inklusive mellanslag). Vi förbehåller oss rätt att korta texter som är längre. Texter på 1 500 tecken har större chans att komma in. Skicka gärna med en bild och presentation av dig själv.

En dag för alla djur som äts upp

I dag den 2 oktober är det *World day for farmed animals*. En dag som inrättades 1983 för att uppmärksamma de cirka 65 miljarder djur som föds endast för att ätas upp av människan.

”Vi ser framför oss en snällare, mer omtänksam värld där djur inte längre ses som varor, uppfödda för sitt kött och dess biprodukter”, skriver Farm Animal rights movement på kampanjsidan dayforanimals.org.

I en global aktion under hashtaggen *Fast against slaughter* uppmanas till en symbolisk 12-timmarsfasta, i solidaritet med de djur som hungriga, rädda och trötta fraktas i timmar till slakt.

Syftet är att inspirera omgivningen till att ta reda på fakta om hur djuren i djurfabrikerna har det och att ”mobilisera för ett globalt medkännande samhälle”.

I dag är det också den internationella ickevåldsdagen samt vegetarianen Gandhis födelsedag, en person som själv använde hungerstrejken som politisk metod.

Benita Eklund

Hemliga möten i EU granskas

EU-ombudsmannen granskar nu de så kallade trilogerna, stängda möten där EU-lagar förhandlas fram mellan företrädare för parlamentet och medlemsländerna. Även kommissionen deltar.

- Det är där uppgörelser nås som påverkar över 500 miljoner européer, säger Emily O'Reilly, som ansvarar för granskningen.

Antalet lagar som kommer till stånd inom trilogerna, som inte finns med i EU-fördraget, har stadigt ökat, runt fyra femtedelar handlar det om i dag.

Den demokratiska legitimiteten saknas menar Alberto Alemanno, professor i EU-rätt och Jorgo Riss från Greenpeace håller med.

- I stora frågor behöver man tid så att folk utanför Bryssel kan bli aktiva och organisera sig, menar Riss, som pekar på att företag och organisationer på plats i Bryssel får en orättvis tillgång till vad som sker bakom trilogernas stängda dörrar med hjälp av intensivt lobbyande med deltagarna.

Källa: Europaportalen

Shell lämnar Arktis

Oljebolaget Shell slutar borra efter olja i Arktis. Verksamheten har under lång tid kritiserats hårt av miljörörelsen, men tills i måndags har företaget har försvarat den.

I ett pressmeddelande uppger företaget att oljeborrningen i Arktis läggs ner - på obestämd tid. Ett skäl är att fyndigheterna är för små för att borrning ska bli lönsam.

- Shell fortsätter att se stor potential för oljeborrning i bukten, och området kommer sannolikt att bli av strategisk betydelse för Alaska och USA. Men hur som helst är resultatet av prospekteringen i den här delen av bukten en besvikelse, säger Marvin Odum, vd på Shell.

Förutom höga kostnader uppges utmanande miljöregler som hinder.

- Detta är en avgörande dag för Arktis, en stor seger för de miljontals människor som har stått

upp mot Shell, och ett enormt bakslag för Shell och andra oljebolag med intressen i regionen. Shells oljeborrning i Arktis har blivit ett av de mest kontroversiella oljeprosjekten i världen, och trots sitt höga tonläge har Shell nu tvingats lämna Arktis tomhända, säger Annika Jacobson, chef för Greenpeace i Sverige, i ett pressmeddelande.

Shell är det enda bolaget, utöver Gazproms permanenta oljeborrning i Prizlomniya, som borrar efter olja i Arktis i år. Arktis har länge skyddats av ismassor, men i takt med ökad avsmältning har oljebolagen blivit allt mer aktiva i området.

- President Obama bör nu ta tillfället i akt att avbryta eventuella framtida borrningar och freda regionen från oljeborrning. Att borra i det smältande Arktis står i rak motsats med den förändring som krävs för att hejda den globala uppvärmningen, säger hon.

Benita Eklund

Bilder på spårlöst försvunna personer i en kyrka i staden Iguala. 5000 personer anmäldes som försvunna i Mexiko förra året.

Tusentals försvunna i våldets Mexiko

I lördags hade det gått ett år sedan 43 lärarstudenter försvann spårlöst i Mexiko. Händelsen och den bristfälliga utredningen av fallet har satt ljuset på den våg av försvinnanden som varje år drabbar tusentals mexikanska familjer.

En vägg i en kyrka i staden Iguala är täckt av foton på personer som försvunnit. Den lokala organisationen som letar efter de försvunna, eller ”desaparecidos”, som de kallas, har hittills 350 namn i sin databas. Och varje vecka tillkommer nya.

Det var utanför denna stad som 43 lärarstudenter försvann för ett år sedan. Tack vare en nyligen genomförd utredning av en expertgrupp som tillsatts av Interamerikanska människorättskommissionen, är det numera känt att både militären och den lokala polisen var inblandade i händelsen.

Fallet har fått stor internationell uppmärksamhet. Samtidigt finns det enligt människorättsorganisationer närmare 30 000 andra familjer i landet som drabbats av att en anhörig försvunnit spårlöst, efter att den dåvarande presidenten Felipe Calderón i januari 2007 inledde en militariserad kampanj mot den organiserade brottsligheten i landet.

Tidningen El Universal publicerade nyligen uppgifter om att fler än 5 000 personer blev anmälda som spårlöst försvunna under förra året. Det motsvarar 14 personer om dagen.

- Det som har förändrats är att personer som arbetar för att stärka de mänskliga rättigheterna, eller inom sociala rörelser, numera utsätts för övergrepp, säger människorättsaktivisten Héctor Cerezo.

Daniela Pastrana/IPS

Foto: Svenska Dagbladet/TT

Invigning av Slussen 1935. Många har velat behålla den unika trafikkarusellen i funktionalistisk stil men Stockholms kommunfullmäktige röstade i måndags ja till bygget av Nya Slussen, där konstruktionen försvinner. Endast SD röstade emot förslaget.

Grönt ljus för Nya Slussen

I måndags gav Stockholms kommunfullmäktige Nya Slussen klartecken. Ett beslut fanns sedan tidigare, fattat med en ytterst liten majoritet. Men på grund av en kostnadshöjning med 50 procent togs nu – med stor majoritet – ett nytt beslut.

Rivningarna börjar i höst och själva bygget ska vara i gång nästa sommar. Kostnaden beräknas till 12,1 miljarder men stora osäkerheter råder.

Inför beslutet samlades drygt hundra personer utanför stadshuset för att protestera.

Historikern Christopher O'Regan, talade om de folkvalda som "menlösa kasperdockor som dinglar i händerna på andra krafter" och Ole Settergren, sammankallande i paraplyorganisationen för Nya Slussen-motståndare, kritiserade den "politiska kultur där leveransen är allt - innehållet inget".

- Politiker, tjänstemän och byggherrar gör upp om vad som ska byggas. Därefter ska projektet

baxas igenom. Vad sakkunniga i den demokratiska processen säger, vad medborgarna säger, spelar ingen roll.

En intern strid om Slussen har länge pågått inom Miljöpartiet. Den senaste veckan har medlemmarna fått rösta om de ska gå med på fördyringarna eller ej. På måndagen blev det klart att en majoritet av medlemmarna i MP i Stockholms stad, 73 procent, ställer sig bakom kommunstyrelsens förslag till beslut

Under debatten i Stadshuset var det, enligt Dagens Nyheter, bara Sverigedemokraterna som argumenterade emot genomförandebeslutet.

Visst gräl uppstod ändå, rapporterar tidningen; Karin Ernlund (C) gav till exempel en betongbit till före detta Nya Slussen-motståndaren Daniel Helldén (MP), en anspelning på den kolbit som Miljöpartiet använde som rekvisita i valrörelsen.

Benita Eklund

Centern sa ja till Nato

Centerpartiet har tidigare varit en stark förespråkare av svensk alliansfrihet men för några veckor sedan kom det överraskande förslaget att Sverige ska närma sig Nato. Partistyrelsen var inte enig och inför stämmobeslutet i helgen var utgången osäker. Efter en intensiv debatt blev det ett ja.

Med 237 röster mot 157, beslutade Centerstämman att "starta en process för att Sverige ska söka medlemskap i Nato". Det här ska ske i samverkan med Finland med "målet att båda länderna kan bli medlemmar samtidigt".

Ett annat villkor som stämman beslutade om är att ett Natomedlemskap ska baseras på en "bred politisk samsyn". Den förberedande kommittén föreslog tillägget "bred politisk enighet över blockgränserna eller folkomröstning som ger en

majoritet för medlemskap" men det röstades ner.

Ett vanligt förekommande argument under den långa debatten inför beslutet var det allt större hotet från Ryssland.

- Fortsatt alliansfrihet försämrar säkerhetsarbetet runt Östersjön. Ryssland respekterar bara tydlighet och styrka, sa Staffan Danielsson.

Bland dem som förespråkade ett Nej lyftes bland annat risken att ett Natomedlemskap minskar svensk säkerhet snarare än tvärtom.

- Vi måste fundera på hur spelplanen i vår omgivning ser ut, om vi förändrar den, hur uppfattas det i vår omvärld, sa Kristina Jonäng som var en av dem i partistyrelsen som inte stöttade förslaget.

Benita Eklund

Separatister vann i Spanien

Partier som förespråkar att Katalonien ska bli självständigt fick en klar majoritet i regionens val till parlamentet i söndags.

De fick en majoritet på 72 (av 135) mandat men i antal röster lyckades partierna inte samla en majoritet. Tillsammans fick de 47,8 procent.

Regionens president Artur Mas förklarade sig som segrare och menar att katalanerna har röstat för självständighet från Spanien.

Valdeltagandet blev rekordhög och valet har beskrivits som det viktigaste i Katalonien sedan demokratis införande.

Nu ska man försöka få till stånd förhandlingar med regeringen i Madrid som i dagsläget avvisar frågan helt.

Källa: Sveriges Radio

Foto: Dario Vojnovic/AP/TT

Fartygen med förnödenheter, material och personal ska gå till Grekland.

Vita båtar ska hjälpa flyktingar

I veckan lanserades ett nytt initiativ för att hjälpa människor på flykt. Fartyg med förnödenheter och personal ska gå till utsatta i Grekland: "På vägen tillbaka tar vi med syriska flyktingar som avser att söka asyl i Sverige, men som i dag är strandsatta utanför EUs yttre gräns" står det på kampanjsidan whiteships.org.

Initiativet är taget av "organisatoriskt och politiskt obundna" privatpersoner och är tänkt att finansieras via en insamling i Refugees Welcomes regi.

- Vår aktion är något kontroversiell, åtminstone i vissa kretsar, och vi kommer därför inte av säkerhetsskäl att redovisa allas kontaktuppgifter och namn här, skriver talespersonen Mats Leijon på hemsidan.

Projektet kallas "De vita båtarna" och förebilden är de vita bussar som vid andra världskrigets slut hämtade människor från koncentrationslägren, ett regeringsinitiativ, som förmedlades genom Röda Korset.

Källa: Whiteships.org

TTIP stöter på patrull

Förhandlingarna om TTIP, handels- och investeringsavtalet mellan USA och EU, fortsätter. Medan vissa delar i princip är i hamn är andra knutar svåra att lösa. Nyligen kom EU-kommissionär Cecilia Malmström med ett förslag om helt nya domstolar som svar på knäckfrågan ISDS, men även andra stötestenar finns.

I måndags möttes förhandlingsdeltagare från olika läger i Europahuset i Stockholm och gav en uppdatering i förhandlingsläget.

Henrik Isaksson, från Kommerskollegium, inledde med en beskrivning av avtalet, som han menar är "okontroversiellt bland dem som jobbar med den här frågan". Likt alla frihandelsavtal handlar det om att sänka tullar och förbättra marknadstillträdet för inblandade parter, menar han.

- Det är ett regulativt samarbete, för att få bort vad man skulle kunna säga är onödiga byråkrati.

Det som gör TTIP speciellt är att det är ett ovanligt långtgående avtal som täcker många olika områden och produkter.

- Men det blir inte en marknad. Det är två marknader som kommer närmare varandra, i en långsam process.

Det enda som uttryckligen inte kommer att ingå är audiovisuella tjänster.

- Allt annat kan ingå men kommer inte med all sannolikhet att ingå.

Målet är ökad handel och ökade investeringar, att "få upp Europa på en högre tillväxtbana", med Henrik Isakssons ord. På frågan om det går att bevisa att avtalet leder till tillväxt svarar han att det handlar om samband som är väldigt svåra att bevisa, eftersom så många faktorer samspelar.

- Men de flesta nationalekonomer är överens om att frihandel är positivt och leder till ekonomisk utveckling, säger han.

Han tror liksom de flesta deltagare på seminariet att avtalet på ett eller annat sätt kommer att ros i land. Den ursprungliga planen var en principöverenskommelse på plats till årskiftet, men nu är målet att nå dit innan USAs president Barack Obama avgår.

På andra sidan Atlanten debatteras avtalet också. Republikanerna sätter sig på tvären trots att de historiskt är stora förespråkare av frihandel.

- De vill bara hindra Obama från att nå framgångar, menar Peter R Dahlen, vd på amerikanska handelskammaren i Sverige.

Han menar att TTIP har ett starkt stöd hos amerikanska företagare men att det finns en rädsla hos allmänheten, för lägre löner och högre arbetslöshet.

En undersökning visade nyligen att 53 pro-

Från G7-mötet i München i somras. Kritiken växer mot det omfattande TTIP-avtalet. En stor namnsamling lämnas inom kort till Europaparlamentet och den 6-17 oktober planeras för protestaktioner i hela Europa.

cent stödjer avtalet men att många inte har en åsikt eller ens vet vad det handlar om.

Örjan Brinkman, ordförande i Sveriges konsumenter, följer förhandlingarna på nära håll och får ta del av förhandlingsdokumenten. Men det är ett "gigantiskt arbete" att sätta sig in i allt och han är rädd att de europeiska positionerna flyttas för långt.

- Vi har fått garantier och jag önskar att jag kunde lita på dessa. Det handlar om en balans mellan vad som gynnar produktionen och vad som ligger i medborgarnas intresse. Det finns mycket risker.

Christofer Fjellner från Moderaterna och EUs handelsutskott är positiv till TTIP och menar att vi upplever de "mest transparenta frihandelsförhandlingar någonsin". Han tycker att det är särskilt viktigt att de delar som nu är svårast att lösa verkligen kommer med, som livsmedel och kemikalier.

- Om vi inte kan förhandla med dem som står närmast oss är det lika bra att lägga sig ner och dö direkt. Då kommer vi aldrig få några globala bindande regler och nå framgång kring vår tids största utmaningar.

I Europaparlamentet hör den gröna gruppen till de starkaste kritikerna av TTIP. Max Andersson, från Miljöpartiet och EU-parlamentets rättsliga utskott, menar att de försöker göra avtalet "så lite dåligt som möjligt". Han anser dock att de tuffa sekretessreglerna och förutsättningarna kring läsningen av dokumenten gör det svårt att verkligen förstå

vartåt det bär. Risken finns att de i slutändan väljer att inte stödja avtalet alls.

- Om ISDS finns med röstar vi nej. Blir det försämringar på kemikalie- och livsmedelsområdet blir det nej.

Han lyfter att tuffa krav i EU har bidragit till att länder som vill exportera till oss också höjt sina standarder.

- Genom att gå före får man andra att följa efter. Problemet med avtalen är att de lägger hämsko.

Trots att EU kommit längre än USA på till exempel kemikalieområdet finns en oro hos miljörörelsen även på den amerikanska sidan. Det långtgående arbetet som pågår i till exempel Kalifornien riskerar att möta nya hinder.

- Det förslag som EU har lagt om regulativt samarbete skrämmar den amerikanska miljörörelsen. Det kommer att bli mycket svårare för delstaterna att föra kemikaliearbetet framåt. Det handlar inte bara om de regler som finns i dag, vi måste ha ett system som gör det möjligt att förbättra reglerna och där lämnar TTIP en hel del övrigt att önska, säger Max Andersson.

Benita Eklund

EU-kommissionen har så kallad exklusiv kompetens att förhandla men har fått instruktioner från medlemsstaterna och dessa är på olika sätt delaktiga i den pågående processen. I slutändan ska Europaparlamentet och Europeiska Unionens råd godkänna avtalet. Mest sannolikt ska det även ratificeras av medlemsstaternas parlament.

Sverige ska skapa ett nätverk av kvinnliga fredsmedlare, som inom två år ska kunna sättas in i konflikter världen över. Utfästelsen gjordes i FN i veckan av statsminister Stefan Löfven.

Foto: Tina Magnergård-Bjers/ TT

Stora satsningar krävs för att nå utvecklingsmålen

Förra veckan antogs FNs nya hållbara utvecklingsmål enhälligt av världens ledare vid ett toppmöte i New York. Målen är högt ställda, men för att dessa ska kunna infrias krävs både stora resurser och en stark politisk vilja bland medlemsländerna.

I sitt öppningsanförande beskrev generalsekreterare Ban Ki-Moon de 17 nya utvecklingsmålen som avgörande i kampen för att under de kommande 15 åren utrota fattigdomen i alla dess former. Men han underströk samtidigt att det absolut viktigaste är att målsättningarna leder till åtgärder.

- Alla, överallt, måste agera. De 17 hållbarhetsmålen är vår guide, en att-göra-lista för människor och vår planet, sade Ban Ki-Moon.

Om utvecklingsmålen skulle infrias så skulle det innebära eliminering av fattigdom, hunger, ojämlikhet och miljöförstörrelse till år 2030. Detta kommer dock att kräva en stark politisk vilja och ökade resurser.

Kenyas FN-ambassadör Macharia Kamau

har deltagit i konsultationerna kring formuleringen av de nya målsättningarna. Nyligen sade han vid en pressträff att den nya agendan kan komma att kosta mellan 3,5 och 5 tusen miljarder dollar - om året.

Leida Rijnhout vid European Environmental Bureau, som består av ett stort antal miljöorganisationer, menar att världens rika länder kraftigt måste minska sin resursanvändning för att göra det möjligt för andra länder att utvecklas.

- Vi har en kraftig överkonsumtion i Europa, vilket drabbar klimatet och utvecklingen i fattiga länder, och skapar fler konflikter över minskande resurser, säger Leida Rijnhout.

Zubair Sayed, kommunikationschef vid Civicus, som är en global paraplyorganisation för ett stort antal organisationer inom civilsamhället, påpekar att de nya utvecklingsmålen skiljer sig från millenniemålen. Detta eftersom de nya målen är universella och därmed innebär att de gäller för såväl fattiga som rika länder. Han säger till IPS att världens po-

litiker måste ta målsättningarna på allvar och införa nationella mål samt avsätta de resurser som krävs, samt se till att folkliga företrädare engageras i arbetet.

I mars nästa år ska världens länder komma överens om ett antal indikatorer som ska det göra möjligt för FN att årligen sammanställa rapporter om utvecklingen.

Adriano Campolina, ordförande för den internationella organisationen Action Aid, säger till IPS att det är positivt att de nya målsättningarna identifierar fattigdomens orsaker.

- Men om vi inte ändrar de regler som styr det globala systemet, så kommer samma spelare som tidigare att vinna. Vi måste skapa en framtid för planeten och alla dess människor där det inte bara är pengarna som styr.

De 17 nya hållbara utvecklingsmålen och de 169 delmålen har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av FNs alla 193 medlemsländer, som arbetat med frågan i tre års tid.

Macharia Kamau/IPS

Fler behöver Syre

Här kan du som redan är prenumerant ge bort en provprenumeration till lägsta möjliga kostnad (täcker tryck och distribution).

Skickas till (inget porto behövs)
Syre c/o Mediehuset Grönt
Svarspost
20664138
110 04 Stockholm

Mottagare av prenumerationen (glöm inte att informera):

Om du vill ge bort till fler, fyll i på hemsidan tidningensy.se/gift eller skicka med ett separat papper.

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad för 30 kr ☐ 2 månader för 59 kr ☐ 3 månader för 88 kr

Mina uppgifter (hit skickas fakturan):

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

Rodolfo lånar ut sin soffa

- Att bo billigt är ju bra, men för mig är soffsurfning ett sätt att bygga nätverk i vår gränslösa, globaliserade värld. Rodolfo Alvarez, 27, hör till dem som upplåter sin soffa på communityn Couchsurfing ibland. Annars hade han aldrig träffat Joe och Joe och fått lära sig baka nanbröd i Denver, Colorado.

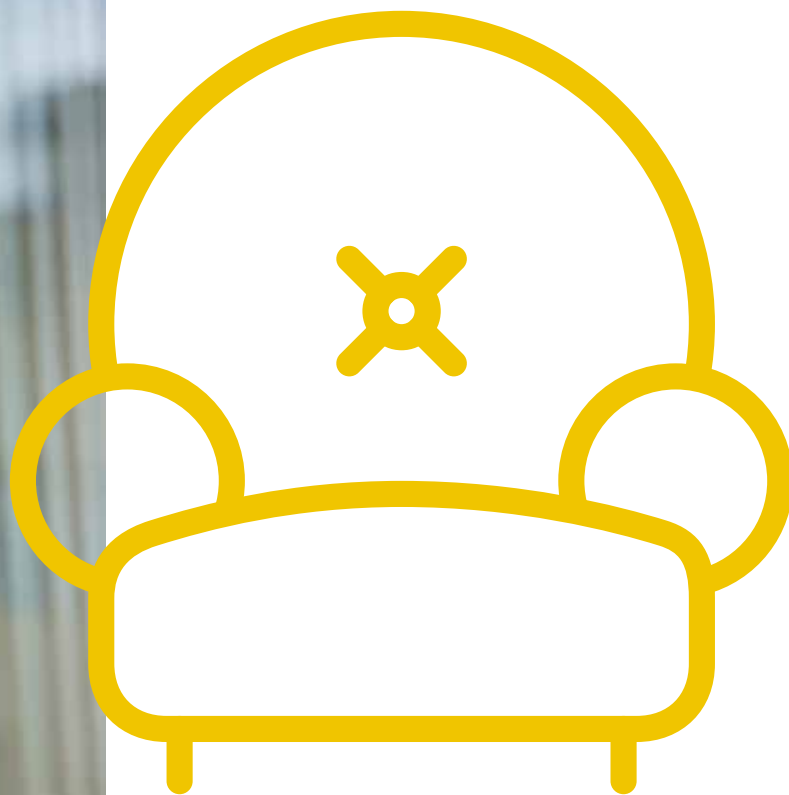
Text: Roland Cox
Foto: Jan-Åke Eriksson

Joe och Joe var de första som landade på Rodolfos soffa och uppblåsbara madrass i tvåan i Södertälje. De skulle stanna ett par dagar men blev kvar en vecka, träffade hans vänner och fick vara med om ett svenskt midsommarfirande.

Mamma blev orolig över att han skulle ta emot två okända i sitt hem.

- Jag gick på magkänsla. De första timmarna var det jättestelt, men de var väldigt sociala, berättar Rodolfo Alvarez.

De hade aldrig varit i Europa förut och kunde soffvägen kom-

”Om tio år tror jag att vi har en helt annan syn på delningsekonomin.”

Rodolfo Alvarez,
soffsurfarvärd i Södertälje

”Att lära känna andra, att få förståelse för varandras länder. De som reser - ensamma - tvingas ta kontakt med andra ...”

ma rakt in i det svenska samhället. Ett år senare hälsade svensken på hos dem, i USA. En av dem har indiskt påbrå så Rodolfo Alvarez fick testa vegetarisk mat och lärde sig baka nanbröd, han fick träffa killarnas föräldrar, syskon och vänner.

- Vi har kontakt nu via Facebook och Skype, och skickar julkort.

En av Joe:arna blev imponerad av att Astra Zeneca låg nära svenskens lägenhet. Han forskar om cancer nu och vill gärna komma och jobba i Sverige.

Vision om en bättre värld

Rodolfo är registrerad på sajten Couchsurfing, som startades ideellt år 2004 av några amerikanska ungdomar. I dag är det ett företag med sponsorer och annonsintäkter, men man lyfter fram ideologin. ”Vi har en vision om att världen blir bättre genom att människor reser” står det på hemsidan.

Det är gratis att använda tjänsten och man får inte ta betalt. På sajten kan värd och gäst betygsätta varandra och på så sätt bygga förtroende.

En annan gång sov en engelsman i

vardagsrummet, och en kvinna från Sydafrika som Rodolfo träffade i Buenos Aires har också bott hos honom.

Han låter lite kritisk mot soffsurfare som bara är ute efter att bo gratis och som inte är aktiva i gemenskapen, i communityn Couchsurfing.com. För Rodolfo är nätverksbyggandet största poängen.

- Att lära känna andra, att få förståelse för varandras länder. De som reser - ensamma - tvingas ta kontakt med andra och blir modigare och mer sociala, tycker han.

Återvinna bostadsyta

På Couchsurfing odlas det sociala med ”meet ups”. Ölkvällar ordnas i Stockholm då soffsurfare, värdar och intresserade träffas. En septemberonsdag var det ett tiotal som hade anmält sig, ungdomar mest, från Sverige, Oman, Tjeckien, Litauen och Frankrike.

Av Joe och Joe fick Rodolfo Alvarez lära sig om sjukvårdssystemet i USA, bland annat. Han utreder ungdomsfrågor i Södertälje kommun och sitter i landstinget för Miljöpartiet.

Han ser soffsurfandet även som en miljöfråga.

- Ett sätt att återvinna bostadsyta, att dela - precis som med bilar, böcker och annat.

Vi pratar om AirBnB, UberPop och andra delningstjänster. Han tror att vi bara har sett början. I USA såg han Uber-taxi överallt, hemma anlitar han Veteranpoolen för fönstertvätt.

Det växer.

- Det är häftigt att leva i en sån tid.

Krocka med gamla system

Visst kommer det att bli krockar med gamla system. Han skulle gärna hyra ut sin bostadsrätt via AirBnB, men föreningen säger nej.

Och hur går det med skatter och kollektivavtal?

- Om tio år tror jag att vi har en helt annan syn. Att förneka att delningsekonomin är på gång är ingen lösning. Hur problemen ska lösas vet jag inte. Men det finns lösningar för allt ...

Text: Roland Cox

Foto: Jan-Åke Eriksson

Det påstås ibland att en bormaskin i snitt används i 15 minuter av sin livstid. Att dela istället för att äga sparar pengar och resurser.

Är dela det nya äga?

Delningsekonomin utmanar konsumtionssamhället

Plötsligen delar vi via internet - symaskin, boende, bil, kläder ...
"Delningsekonomin har vuxit explosionsartat", säger forskaren
Karin Bradley som ser chanser till miljövinster.

Bortskänkes.se, AirBnB, UberPop, Skjutsgruppen ... Nya initiativ dyker upp som digitala svampar ur marken. Gamla tjänster - nu turboladdade via nätet. Bra eller dåligt? Det beror på.

Text: Roland Cox

Jag såg först inte vad jag hade snubblat över.
Vi bodde billigt i Brooklyn tack vare AirBnB. Jag gav bort en gammal laptop på Bortskänkes.se i utbyte mot ett par flaskor vin.

En dag fikade jag med en amerikansk student som via nätet hade hittat en svensk soffa att sova på. Det kallas couchsurfing, fick jag veta.

Enskilda fyndigheter. Och så för ett par år sedan blev ett mönster synligt: en våg av delande.

I dag rymmer det nya internetbaserade företagandet en yvig flora initiativ som ibland buntas ihop under hatten delningsekonomi eller kollaborativ ekonomi. Här finns små lokala initiativ som Kostnix där studenter i Stockholm utbyter möbler och annat. Eller Facebookgruppen Musikprylar bytes.

Karin Bradley
Foto: Peter Larsson

"I slutändan är det väl inte konsumtion som gör människan lycklig, utan meningsfulla relationer."

Till de större hör Skjutsgruppen som förmedlar samåkning. Motsvarigheten i Europa heter Blablacar som enligt hemsidan har 20 miljoner användare. Samåkarna får trygghet genom att de öppet betygsätts som förare eller passagerare.

- Samåkning har vuxit mycket. Om några ungdomar ska ta sig från Salzburg till Milano så åker de med Blablacar eller liknande, det har blivit det enklaste och billigaste, säger Karin Bradley på KTH som forskar om hur delning kan påverka miljö och sociala relationer.

Från prylar till transport

Work around förmedlar lediga möteslokaler i Stockholm. Sellpy säljer dina begagnade prylar och skickar pengarna. Tool Pool i Malmö lånar ut gratis verktyg och får på så vis fler kunder till järnaffären också. (Det påstås ibland att en bormaskin i snitt används i 15 minuter av sin livstid.)

Via Hoffice kan man jobba hemma hos varandra istället för att hyra kontor. Klädteket, Retoy, GoMore, Ilovegratis, Millor que nou i Barcelona, Street Bank i London ...

Och så har vi de verkliga giganter-

na. AirBnB, som nu efter sju år erbjuder turister 1,5 miljoner privatbostäder i 190 länder. Kopplingsavgiften och andra intäkter har gjort grundarna till miljardärer. Den omstridda taxi-verksamheten Uber, som med appar länkar samman resenärer med chaufförer i 200 städer runt världen är nu delägt av Google.

Drivs med miljötanke

När Entreprenörskapsforum avrapporterade fältet i början av 2015 listades ett 60-tal svenska exempel på företag inom delningsekonomin. Det tycks komma nya varje dag.

Karin Bradley studerar främst de initiativ som drivs med miljötanke. Forskningsprojektet nu heter "Att dela på ting och rum".

- Framför allt möjligheter för människor att ha en mer hållbar konsumtion. Kollaborativ ekonomi kan göra att man inte behöver äga och förbruka lika mycket varor och ytterst material.

Det kan också vara "rum" eller andra resurser man delar. Eller pengar. Även crowdfunding ingår i delarvärlden. Med ett litet bidrag kan du vara med och utveckla en uppfinning,

tjänst eller något annat, till exempel via Funded by me. Wikipedia ingår i samma delarkultur.

Karin Bradleys definition siktar främst på tillfälliga utbyten, mellan främlingar. Människor har i alla tider delat plog, bastu eller gräsklippare. Internet har dock satt turbomotor på delandet. Nätet kapar tider och kostnader. Initiativ som förr fick organiseras med papperslappar, annonser och telefonkedjor kan i dag klickas fram sekundschnabbt, och mellan främlingar.

Det som startas i ideell skala växer ibland till global miljardindustri.

Drivkrafterna är flera och starka.

Ekonomisk kris drev på

En rapport från Entreprenörskapsforum pekar främst på internet och smarta telefoner som gör allt tillgängligt snabbt och billigt. Internet gör det också enklare att starta ny verksamhet. Och transaktioner kan ske direkt från människa till människa via en nätplattform, utan att gå via ett företag. Att flytta pengar har blivit enklare.

Den ekonomiska krisen 2008 utpekades också som en faktor, då människor blev nödda att hitta billigare lösningar. Ett minskat intresse för prylkon-

Foto: Laila Lorion

Kollaborativ ekonomi kan göra att man inte behöver äga och förbruka lika mycket varor och ytterst material, säger Karin Bradley på Kungliga tekniska högskolan, som forskar om hur delning kan påverka miljö och sociala relationer.

Vill du gräva själv?

Delningsekonomin är allt mer myllrande. Här är några länkar för den som vill veta mer:

Dela är det nya äga, en dokumentärfilm av Karin Bradley och filmaren Lotta Ekelund om kollaborativ konsumtion i Europa. www.delafilmen.info

Delaeko.se, en blogg som drivs av några delningsengagerade, med tips och länkar.

Skriften "ABC i kollaborativ ekonomi" kan laddas ner från www.socialinnovation.se

Facebook. Här kan man hitta exempel genom att skriva in "kollaborativ" eller "byta" i sökrutan.

Ouishare.net är ett globalt nätverk om det kollaborativa samhället.

sumtion spelar också in, enligt Entreprenörskapsforum. Delning kan ge ett billigare liv.

Karin Bradley påpekar dessutom att människor som vant sig vid att på Facebook dela privata bilder och texter tycks ha närmare till att dela även saker med främlingar. Det finns sociala vinster också, när man måste prata med andra.

- I slutändan är det väl inte konsumtion som gör människan lycklig, utan meningsfulla relationer.

Kan omstöpa samhället

Konsultföretaget PwC har uppskattat att den globala delningsekonomin inom tio år tjugodubblas till att omsätta 335 miljarder dollar. De radikalaste siarna anar embryot till en förändring av det kapitalistiska systemet.

Det finns de som jämför detta med 1800-talets industrialisering, då mekanisk teknik fick människor att flytta till städerna. Och med 1900-talets automation, där bensin- och elmotorer framfödde taylorismens löpande band och senare robotisering.

Fredrik Söderqvist, utredare med digitalinriktning hos fackförbundet Unionen, menar att internet är tek-

niken som håller på att föda fram en delningsekonomi och annat internetföretagande som kan omstöpa samhället på motsvarande sätt. Inte småpotatis, i så fall.

Varken han eller Karin Bradley vågar sia om hur stort det här kan bli. Klart är att det kan skapa nya företag och mer klimatsmarta och miljövänliga lösningar. Men att delandet också kan skapa problem och födslovänder och utmanar befintliga system. I vissa länder har man börjat reglera bland annat Ubers och AirBnBs expansion.

Konflikter och mål

Många frågor väcks: Är Ubers taxi-verksamhet sparsam resursdelning, eller konkurrerar det med kollektivtrafiken och ökar bilåkandet?

Minskar skatteintäkterna om delandet tar fart?

Hur går det med lönenivåer, arbetsmiljö och pensionsavsättningar i ett företag som egentligen bara är en plattform, en förmedlare av varor eller tjänster mellan privatpersoner?

Är det bra för miljön att bostäder delas via AirBnB, eller orsakar det mer flygresor? Är det ett hot mot hotellbranschen?

Och om du delar bormaskin med grannarna, vem är ansvarig om den går sönder?

- Konsumentköpslagen är skriven utifrån att du köper en vara eller en tjänst av en näringsidkare, påpekar Karin Bradley. Våldigt mycket i lagstiftning och försäkringssystem bygger på privat ägande. Systemen är inte alltid utformade för delande.

- Nya internetbaserade företag är intressanta utifrån ett entreprenörsperspektiv, vilket ju uppmuntras i den nationella politiken, samtidigt som det här kan komma i konflikt med andra samhälleliga mål om trygga anställningar och annat.

Det behövs mer omvärldsanalys och ökad medvetenhet, menar hon.

- Det här är frågor som behöver debatteras och som människor behöver tänka och formulera sig kring så att de inte blir överrumplade, säger Karin Bradley.

I en kommande bok skriver hon: "Med en politik, regelverk och trygghetssystem som styr delandets ekonomi i en demokratisk riktning kan detta bli en väg till ett mer rättvist och hållbart samhälle".

Roland Cox

"... samtidigt som det här kan komma i konflikt med andra samhälleliga mål om trygga anställningar och annat."

I Jordens kall ägnar Göran Dahl en del åt den ekologism som går mer i gyltjebrunt än i grönt. Personerna på bilden har inte med texten att göra.

Foto: Ahn Young-Joon/AP/TT

Ekologism i ljus och mörker

Bok: Jordens kall
Författare: Göran Dahl och Daniel Görtz
Förlag: Metamoderna

Göran Dahl och Daniel Görtz har skrivit *Jordens kall - ekologismens ljusa och mörka historia*. Boken hade haft nytta av en redaktör som silat, sållat, strukturerat och byggt ett mer stringent pussel av alla pusselbitar. En redaktör hade nog ifrågasatt vad som ges stort utrymme och vad som ges mindre.

Efter att ha läst 96 fackböcker inför intervjuer i Kunskapskanalens *En bok, en författare*, så kan jag till denna boks fördel säga att den är språkligt lättläst, även om den ibland ramlar över i något som kan liknas vid köksbordspladdar. En och annan lär bli störd av detta. Vilket jag dock inte tror stör författarna.

Idén att skriva en bok om ekologismens ljusa och mörka historia är värd uppskattning. Särskilt uppskattar jag tilltaget att följa ekologismens rottrådar ner till en del mindre smickrande rot-system. Professor emeritus Dahl, som skrivit det mesta i boken, hit-

tar nationalsocialister och annat mindre smickrande. Citat: "Rudolf Hess var något av de grönas advokat i den innersta cirkeln kring Hitler". Och Göring var "oftast positiv till vad naturvårdarna ville genomföra".

Att Dahl ägnar en del åt detta är inte konstigt eftersom han ägnat sig åt radikalkonservatismen och tidigare gett ut boken *Radi-*

kalare än Hitler? De esoteriska och gröna nazisterna: inspirationskällor, pionjärer, förvaltare, ättlingar.

Boken handlar om ekologism. Han hänvisar till den franske filosofen (och politikern) Luc Ferry och avslutar sig till tanken att det finns tre ekologismer, om än den ena är tveksam att kvala in - den banala "som går ut på att skydda människan själv" utan att ge naturen något egenvärde. Den andra formen går längre och vill "ge djuren rättslig status". Den tredje vill ge hela kosmos rättslig status - även träd, gräs och stenar. Den definieras som djupekologisk.

Helt osökt kommer vi därmed in på Pentti Linkola. Ofta beskriven som just djupekolog. Eller ekofascist. Han förespråkar ett totalitärt samhälle för att "garantera arternas fortlevnad" - och vill förhindra "undermåliga människor" att fortplanta sig. Epidemier bör inte bekämpas, naturen ska ta kål på de svaga och därmed minska befolkningstrycket.

Dahl ryser när han läser om

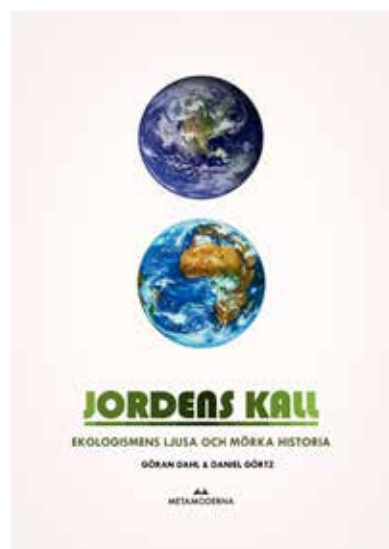
Linkolas värdegrund. Ren natur, ren ras. Känns inte bara igen från högern utan även från socialister. Makarna Myrdals *Kris i befolkningsfrågan* icke att förglömma.

Hur som helst: pusselbitarna fladdrar. Vi får veta att Lenin 1919 godkände ett dekret om förbud mot älg- och vildsvinsjakt, att progrockbandet Nynningen "flirtade vilt med den stalinistiska gruppen KFML(r)". Och hur den nya religionen växte fram: "Tron på frälsning genom Framsteg, Förnuft och Tillväxt". Bahro, Lovelock, Naess fladdrar förbi. Huruvida pusslet blir lagt vet jag inte. Om det nu kan läggas.

Det främsta skälet att driva grön politik, menar jag, är att vi ska värna de planetära processerna för att därmed kunna undvika rop på starka män med fäbless för ekologi och ekofascism. Kanske är det den nyttigaste lärdomen av boken.

Birger Schlaug

Jordens kall finns att läsa gratis på nätet.

Film: Det här förändrar allt
Manus/Regi: Naomi Klein
och Avi Lewis
Längd: 90 minuter

Ta saken i egna händer

I *No Logo*, som kom 1999, skriver Naomi Klein om hur reklam och varumärken påverkar oss. I *Chockdoktrinen* berättar hon om hur kriser och katastrofer utnyttjas för att förlama demokratin.

Det här förändrar allt handlar om relationen mellan oss och planeten vi bor på. Vi vet: vi håller på att förstöra den, vi kan vända utvecklingen om vi hjälps åt, men vi är för giriga. Den historien har vi alla hört. Den började för 400 år sedan, när den industriella utvecklingen förändrade människans inställning till naturen. Från att ha sett jorden som en moder började vi se den som en maskin, något som uteslutande var till för oss. Vi slutade vara försiktiga om jorden, blev giriga och glupska och nu kan vi inte stoppa oss själva.

Det är berättelsen om kapitalismen, säger Naomi Klein. Men det finns många andra berättelser om människan och jorden. Historier om samhörighet, respekt, kärlek och solidaritet. Nu behöver vi de historierna för att se klimatkrisen som en chans att förändra vårt misslyckade ekonomiska system och bygga upp något mycket bättre.

Det här förändrar allt är både en bok och en film. Filmen har Naomi Kleins man, dokumentärfilmaren Avi Lewis, gjort. Den är inspirerad av boken, budskapet är detsamma och berättarrösten är Kleins, men det är inte en filmatisering. Somliga saker gör en film bättre än en bok, som att sätta igång samtal, få människor att diskutera och organisera sig.

I filmen får vi möta människor i hela världen, vars livsmiljöer skövlas och förstörs. Av skogarna, betesmarkerna och de ömtåliga våtmarkerna blir bara förödelse kvar. Och rätten till sin mark och sitt liv får de ta sig själva om de kan.

Det är nyckeln till filmens - och bokens - budskap: vi har sett nu att varken

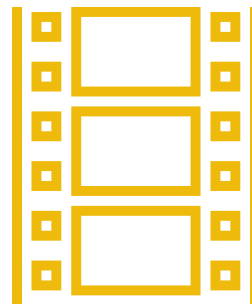
företagen eller staterna på egen hand tar det ansvar som behövs. Den demokrati som, där den finns, borde säkra rätten till jord, luft och vatten, rätten att göra sig hörd och påverka, sätts ur spel när tillräckligt mycket pengar finns med i bilden. Kolet är egentligen inte det stora problemet - det är kapitalismen.

Och det är det som förändrar allt, menar Naomi Klein och Avi Lewis. Det är därför vi måste ta saken i egna händer. Det gör de utsatta människorna i filmen, den unga urfolksledaren Crystal i oljesandsområdet i Alberta i Kanada, Mike och Alexis i Montana som får sina getters betesmark förstörd, Jyothi i Andhra Pradesh i Indien som kämpar tillsammans med de andra byborna mot kolkraftverket som ska byggas i våtmarken som de lever av. De samlar grannar, vänner och släktingar och vägrar att ge upp. Och ibland vinner de, helt eller delvis. De visar att det går.

Jag tänker på Alaska, där motståndet och miljökraven nu har fått Shell att avstå från att borra. Kampen för att rädda Alaska finns inte med i filmen, men den hade kunnat göra det.

Det här förändrar allt är en peppfilm, och den funkar. Efter filmen frågar Olivia Linander från organisationen 350.org, som distribuerar filmen, hur många i publiken som har skyddat miljön med sina kroppar. Några ställer sig upp och får applåder. Sen frågar Olivia hur många som vet att de tänker göra det. Nu är vi många som ställer oss upp. Jo, det kommer nog att behövas och jo, vi är beredda att göra det. Och alla som fortfarande sitter ner ställer sig upp när hon frågar vilka som kommer att stödja dem som gör det. Det säger något om vilka som var där, förstås. Men det visar också att det här är en film som kan förändra.

Malin Bergendal

I november kommer filmen att släppas för den som vill ordna visningar, enligt organisationen Fossile Free Sweden.

Boken har precis kommit ut på Ordfront förlag.

Ur filmen: Brinnande sockerrörsfält i El Salvador.

Naomi Klein under inspelningen i New York. I bakgrunden syns kameramannen Mark Ó Fearghail och regissören Avi Lewis.

Foto: © Ed Kashi

Så återvinner du ditt elavfall

För några decennier sedan var det inte ovanligt att vi fick vår tv eller radio reparerad när den gick sönder. I dag hamnar trasiga elektronikprylar istället allt oftare på tippen. Producenternas återvinningsbolag El-kretsen samlade 2014 in nästan 150 000 ton elavfall i Sverige, alltså drygt 15 kilo per person. Det är visserligen en lägre siffra än tidigare år, men det beror på att elektronikvarorna blir allt lättare, inte att vi kasserar färre. Tvärtom, vi uppgraderar och byter ut våra teknik- och elprodukter som aldrig förr.

Förbrukad elektronik som

inte återvinns på rätt sätt utgör ett stort socialt problem i världen. En av världens största soptippar för elprodukter, Agbogbloshie, ligger i Ghanas huvudstad Accra. På tippen används lite eller ingen skyddsutrustning och de fattiga arbetarna som arbetar med att återvinna materialet utsätts för många skadliga ämnen.

För att motverka tippar som den i Accra är det viktigt att vi har ett fungerande återvinningssystem för kasserad elektronik och att vi sorterar och lämnar in våra elprylar när de inte längre används. Så här kan du hjälpa till att återvinna ditt elavfall!

Jenny Ahonen

Telefoner och paddor

Dagens smartphones och ipads har batterier som innehåller flera ämnen som är giftiga för naturen, som litium och kadmium. 90 procent av innehållet i batteriet hos en vanlig läsplatta går att återvinna. Det är bara en av anledningarna till varför du bör lämna in din gamla padda eller mobiltelefon för återvinning när du inte längre använder den.

Skydda din integritet

Många företag erbjuder pengar i utbyte mot din uttjänta mobil eller ipad, men givetvis går det också bra att lämna in den på en återvinningscentral. När din pryl har lämnats in monteras den isär, ofta för hand, vid en återvinningsindustri. Är du rädd att någon ska få tillgång till information som du har samlat på din telefon eller padda så kan du fabriksåterställa den innan du lämnar in den.

Batterier

Batterier kan innehålla bly, kvicksilver och kadmium - ämnen som orsakar stor skada om de släpps ut i naturen. Många apparater - som eltandborstar, leksaker och klockor - har inbyggda batterier. Kan du inte plocka loss batteriet går det bra att lämna in hela apparaten på återvinningscentralen. Lösa batterier - som används för att driva till exempel ficklampor, kameror och bärbara ljudspelare - ska också lämnas in till återvinning.

Gör en egen holk

75 procent av innehållet i våra vanligaste batterier kan göra nytta igen. I många av Sveriges tätorter finns holkar utplacerade för uttjänta batterier. För att hitta din närmaste batteriholk kan du kika in på Batteriåtervinnings hemsida. Inför inlämningen är det inte helt dumt att göra en egen batteriholk, av till exempel en glasburk, för att lättare kunna samla alla batterier på samma plats där hemma.

IT, audio och video

Datorer, tv-, video- och radioapparater som har kasserats monteras ned i olika delar efter att de har lämnats in till återvinning. Beståndsdelarna delas in i olika kategorier, efter material. Farligt avfall sorteras ut så att det inte ska kunna skada miljön. Rena material - som plast, metall eller glas - återvinns vid tillverkning av nya produkter, till exempel plastförpackningar och konservburkar. Små mängder ädelmetaller - som guld, silver och palladium - kan också återvinnas ur elavfallet, där de hittas i bland annat kretskort. Material som inte kan återvinnas förbränns som vanliga hushållssopor.

Verktyg och prylar

I snitt har varje svensk familj 5 kilo elprylar och batterier hemma som bara ligger och skrotar. Det kan handla om gamla leksaker, fjärrkontroller, miniräknare, lampor, rakapparater ...

Sälj gamla apparater

Kolla igenom kökslådorna, vinden och leksakslådorna och se hur mycket du kan samla ihop där hemma! Prylar som fortfarande funkar kan du testa att sälja på andrahandsmarknaden, eller skänka till någon välgörenhetsorganisation eller second hand-butik. Apparater som du inte kan få liv i får resa till återvinningscentralen!

Hushållsmaskiner

Stora vitvaror och hushållsmaskiner - som diskmaskiner, tvättmaskiner och spisar - kan innehålla miljöfarliga ämnen, till exempel PCB. Kommunernas återvinningscentraler tar emot alla sorters elavfall. När det gäller större elavfall - som kyl och frys - kan kommunen till och med komma och hämta upp dem, mot en avgift.

Klimatskadligt

Äldre frysar och kylskåp innehåller flera farliga ämnen, bland annat freoner som bidrar till växthuseffekten. Därför är det viktigt att de lämnas in till återvinning, och att de lämnas på rätt ställe. När frysaarna blivit inlämnade samlas freonet i isoleringen in och förbränns vid höga temperaturer eller omvandlas till saltvatten.

Lampor

Lampor som slutat lysa ska lämnas in på en miljöstation. Särskilt viktigt är det att lämna in lysrör och lågenergilampor. De innehåller nämligen kvicksilver, ett av de farligaste gifter som finns. För att minska kvicksilvrets skadliga effekter långtidslagras det efter återvinning. Lysrörspulvret i lysrören tas tillvara och återanvänds vid tillverkning av nya ljuskällor.

Nya glasprodukter

För att återvinna lågenergilamporna krossar man dem och behandlar glaset på ett särskilt sätt. Även glaset från "vanliga" glödlampor och led-lampor kan materialåtervinnas vid produktion av nya ljuskällor, eller för att tillverka andra glasprodukter.

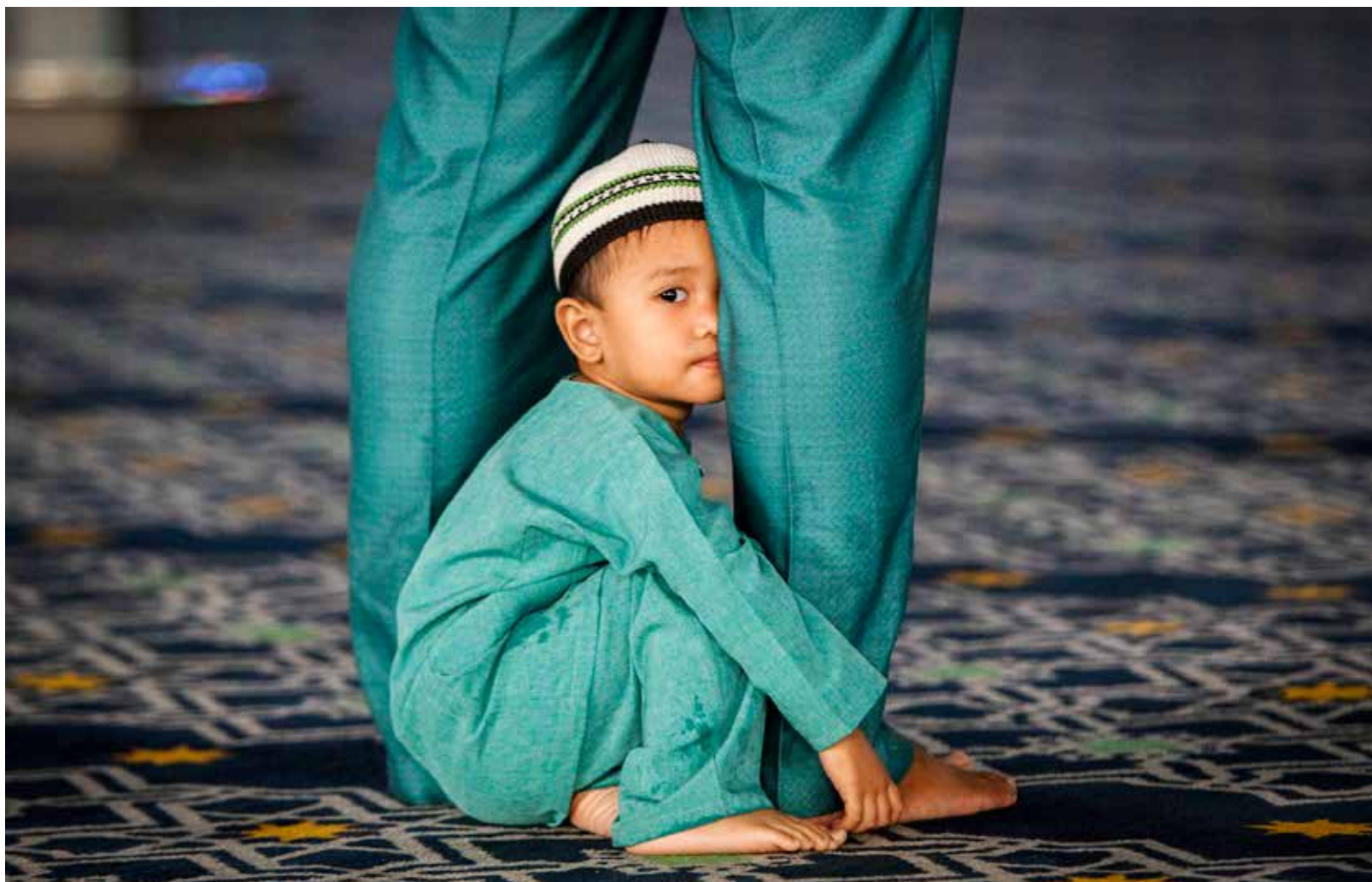

Foto: AP Photo/Joshua Paul/TT

En muslimsk pojke låter tankarna vandra under firandet av Eid Al-Adha (offerhögtiden) i Kuala Lumpur.

Foto: AP Photo/Mark Lennihan/TT

Före detta president Bill Clinton lägger ut texten för Italiens Premiärminister Matteo Renzi under en intervju på CNN.

I Indien har man firat Ganesha, visdomen och välståndets gud inom hinduismen. Ganesha avbildas med elefanthuvud.

Foto: AP Photo/Rafiq Maqbool/TT

Prenumerera med **ett nummer i taget**

Camino är magasinet som främjar medvetenhet och reflektion kring våra livsstilsval och som undersöker relationerna mellan konsumtion, tid, lycka och meningsfullhet. Just nu får du ett valfritt äldre nummer av Camino (värde 79 kr) vid köp av vår nya prenumerationstyp: **ett nummer i taget***. Ange kod **syre2015** samt vilket nummer du vill ha som bonus som kommentar när du gör din beställning.

caminomagasin.se

CAMINO
UTFORSKAR NYA VÄGAR

* 75 kr per nummer genom autogiro, utan bindningstid.
Magasinet kommer ut fyra gånger per år, så du hinner läsa!

Rättelse:

Förra veckan föll hela sista stycket bort i Nike Markelius krönika. Vi ber om ursäkt för detta misstag och bjuder er därför på hela krönikan som den skulle varit.

Före mobilerna var det lättare att tänka

Språket ger oss tillträde till varandras hjärnor, ger oss mod att se rakt igenom lager av avstånd, av motstånd som finns mellan människor. Vi får erövra varandras ord varje dag, vrida dem mot ljuset och försöka se vad de vill säga.

Jag inser att rytmen, ordens flöde och språkets nyanser är vår innersta kärna och det som håller våra livstrådar spända mot framtiden.

Jag minns hur det var innan vi hade mobiltelefoner. Det var tystare. Både i lutrummet och i hjärnan. Språket var mer balanserat. Det var lugnare i själen och en väldigt tydlig skillnad mellan att vara ensam och i sällskap. Mitt liv innehöll mycket mer rumslig närvaro då. Det var lätt att tänka varje tanke till slut, det var liksom hela förutsättningen för att gå vidare, att se till att varje tankegång landade ordentligt i själen innan jag vände mig mot nya.

Det gör jag fortfarande, men vägen dit är krokigare. Och sinnesintrycken på vägen är många fler, den onödiga informationen mer omfattande att värja sig emot och sinnesfri-

den störs ständigt av nya saker att förhålla sig till. Jag brukade köpa telefonkort när telefonautomaterna sällan tog emot mynt längre, för att någon gång kunna ringa på stan. Jag gick gatan fram, fri och onåbar. Jag tänkte mina tankar till slut, pratade ostört med mina vänner och vi var helt nöjda med att själva se det vi såg.

Hemma hade jag en röd kobra med trasslig krullsladd som jag tryckte in i telefonjacket bredvid sängen. Sen låg jag och pratade i timmar med folk. När jag var hemma hörde jag när det ringde. Fick jag själv inget svar, provade jag nästa dag igen. Saker fick ta tid och det var skönt. Det paradoxala är att jag pratar mycket mer sällan i telefon nu. Fast jag har en med mig överallt. Telefonen är inte längre huvudsakligen en telefon som alla vet, den är ett rum som rymmer hela världen - gå in och låt dig förföras. Eller inte.

Nu föredrar många sms och chat. Det är praktiskt men opersonligt. Vi lär oss läsa av nya språkliga koder och emojis. Det är okey så länge en skickar till exempel grattis, recept eller adresser. Men att vara personlig är svå-

rare. Speciellt frustrerande är det med riktigt viktiga sms.

Att komprimera formuleringar så precist som möjligt, samtidigt som det ofta är bråttom. Har hen sett att jag har läst hens meddelande måste jag skynda mig att svara, annars kanske hen tror att jag är dryg.

Det blir konstiga och onaturliga spel. Det går ju inte att läsa av en person i ett textmeddelande. Utan att se ögonen, höra rösten och uppleva utstrålningen kan jag bara gissa mig till vad hen menar. Vi textar för att vinna tid, men gör vi ens det? Och vad förlorar vi istället?

Det är naturligt och roligt att språket förändras med nya generationer. Nya ord kommer till, gamla ord får nya betydelser. De unga växer in i det nya. Men vi vet inte de långsiktiga konsekvenserna, själsligt och fysiskt, av de accelererande skapade behoven, av den snabba kommunikationen och det anonyma språkbruket som drar in oss i sina allt tätare virvlar.

Nike Markelius

musiker, kompositör och författare
fristående krönikör för Syre

Nu över 9000 prenummeranter!

Men "bara" 5853 följare på Facebook.
Följ oss på Facebook och Twitter och dela
det bästa i Syre med dina vänner.

Facebook: facebook.com/tidningensyre
Twitter: @TidningenSyre.

Glöd - Petra Östergren

Vi måste själva göra verklighet av principerna

Ett tag kändes det som att det höll på att gå en propp i huvudet av flyktingdebatten. Att människor engagerade sig så sedan bilden av den döde pojken i vattenbrynet hade publicerats var ju enastående. Det samlades in och det delades ut, det skrevs artiklar och det planerades insamlingsgalor. Att flyktingkvoterna skulle dras ner var det inte längre tal om. Men jag undrade hur lösningarna på boende- och arbetsmarknaden skulle se ut? För att vara känslomässigt (och tillfälligt) involverad är ju en sak. Att komma med konkreta, realpolitiska förslag en annan.

Men så började även de texterna trilla in. Patrik Kronqvist undrade i Expressen vilka incitament som behövs för att byggare ska bygga och föreslog nätförmedlingar där folk kunde hyra ut bostäder i andra hand med flerspråkiga kontrakt. Östsvenska Handelskammaren visade att 85 procent av deras företagare var missnöjda med hur politikerna skötte integrationen och ville att S och M enades, talade så vanligt folk förstod hur de tänkte och sedan levererade resultat.

Charlotta Mellander, professor i nationalekonomi, varnade i samma veva för att låta flyktingmottagandet bli en strategi för att få krympande kommuner att växa. Människor med svåra upplevelser ska inte ha ansvar att vända en trend som kommunerna själva inte klarat av. Risken är utanförskap och koncentrerad fattigdom.

Fast proppvarningen i huvudet avtog ändå inte. Särskilt inte när integrations- och boendechef Eva Nordfjell blev avskedad eftersom hon låtit en asylsökande praktisera i köket i ett av boendena i Orsa. Liksom när en vän påpekade att den nuvarande regeringen nog var för svag för att utveckla och driva strukturella reformer, och medan dessa lät vänta på sig ökade människors vanmakt - vilket ledde till ökat stöd för SD.

En DN-krönika av Bengt Ohlsson fick polletten att trilla ned. Under sommaren hade hans frustration över ett lokalradioprogram ökat och till slut fick han nog. De sarkastiska besserwisserkom-

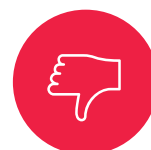
mentarer som den äldre kvinnliga programledaren strött över den yngres mediala nymodigheter hade övergått från beundran till irritation. Så när den yngre entusiastiskt berättade om Snapchat och den äldre, återigen ointresserad och avfärdande, frågade vad det var, fräste Ohlsson mot radioapparaten: "Men googla det då, ditt lata helvete!" - och insåg att den gnälliga kvinnan var han själv.

Hans ord fick mig att förstå att min irritation handlade om insikten om var förändringen måste ske. Och av vem.

För det är ju en sak att skriva en och annan krönika eller statusuppdatering. Det är en helt annan att ge sig in i det politiska vardagsarbetet. Att nöta, träta, lobba och samverka. I årtal. Bara för att i bästa fall få till stånd en minimal regelförändring. För den slags förändring som behövs åstadkoms inte bakom ett tangentbord. Eller bakom en anarkistisk kritik av parlamentarismen. De frihetliga, och till viss del liberala, principerna bakom decentralisering, avbyråkratisering och ökad medborgarmakt blir just bara principer så länge inte någon ser till att göra verklighet av dem. Och vem ska denna någon vara - om inte jag?

Folk som försöker förändra.

Vanmakten inför den parlamentariska politikens villkor.

Petra Östergren
författare och forskare
fristående krönikör för Syre